

NAPOLYON

Kategori: Biyografi ve Liderlik

Yazar Hakkında Bilgi

David A. Bell, modern Avrupa tarihi alanında çalışan Amerikalı bir tarihçi ve yazardır. Princeton Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Bell, özellikle Fransız Devrimi ve Napolyon dönemi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınır. Akademik araştırmaları savaşın dönüşümü, siyasal değişimler ve modern Avrupa'nın oluşumu gibi konulara odaklanır.

Tanınmış bir tarihçi olan Bell, sekiz kitabın yazarıdır. Eserlerinden *Napoleon: Kısa, Büyüleyici Bir Hayat* ile *Napoleon ve İlk Topyekûn Savaşın Hikâyesi* Türkçeye çevrilmiştir. Bu kitaplarda Bell, Napolyon dönemini yalnızca askeri başarılar üzerinden değil, modern devlet, toplum ve savaş anlayışının dönüşümü açısından ele alır.

Bell'in tarih yazımı dengeli ve analitiktir. Napolyon'u ne tamamen kahraman ne de yalnızca otoriter bir diktatör olarak görür; onu modern dünyanın oluşumunda belirleyici rol oynamış karmaşık bir tarihsel figür olarak değerlendirir. Bu yaklaşımı, Bell'i Napolyon ve Fransız Devrimi üzerine çalışan önde gelen tarihçilerden biri haline getirmiştir.

Kitabın Konusu ve Ana Fikri

Kitabın Konusu

Eser, Napolyon Bonaparte'ın kısa fakat etkileyici bir biyografisidir. Fransız devriminin bir ürünü olan Napolyon'un olağanüstü hayatını ve kariyerini ele alan bu kitap onun askeri ve siyasi kariyerinin yanısıra yol açtığı yıkım ve felaketlerde yer veriyor.

Kitabın Ana Fikri

Kitabın ana fikri; Fransız devriminin çocuğu olan Napolyon, topyekûn savaşın önce ustası sonra da kurbanı olmuş, kendi imgesini aktif bir çalışma ile kitlelere kabul ettirmeyi başarmış hırslı bir asker ve siyasetçidir.

Napolyon Bonapart, Fransız Devrimi'nin yarattığı büyük siyasal ve askeri dönüşümlerin ortasında yükselen en etkileyici figürlerden biridir. Bu eser, onun yalnızca askeri başarılarını değil, devrim çağının sunduğu fırsatları kullanarak iktidara nasıl ulaştığını; karizma, savaş ve halk egemenliği arasında kurmaya çalıştığı düzeni anlaşılır ve sade bir dille anlatmaktadır.

Giriş

Kitap, 7 Mart 1815'te Laffrey'de geçen ünlü karşılaşmayı anlatarak başlamaktadır. Yandaşlarıyla Elba'dan kaçan Napolyon, Paris yolunda kendisini durdurmakla görevli kralcı askerlerin karşısına çıktı, göğsünü açıp kendisini tanıyıp tanımadıklarını sordu ve askerler ateş etmek yerine ona katıldılar. Kuvvetini iki katına çıkaran Napolyon kuzeye doğru ilerlemeye devam etti.

Laffrey'de olanlar, onun yalnızca askerî cesaretini değil, sembol üretme, kalabalıkları etkileme ve kendi imgesini yönetme becerisini de gösterdi. Yazar, bu olayın tesadüfi değil, önceden hazırlanmış ve politik etkisi hesaplanmış bir gösteri olduğunu özellikle vurguluyor.

Yazar, Napolyon'un şöhretini ve otoritesini yalnızca savaş meydanlarında kazanmadığını da ileri sürüyor. O, modern çağın ilk büyük siyasî figürlerinden biri olarak matbuat, görsel sanatlar, hitabet ve kamusal semboller aracılığıyla kendi mitini bilinçli biçimde kurmuştur. Bu nedenle Napolyon'u sadece "doğuştan dâhi" ya da "askerî deha" diye açıklamak eksik kalacaktır.

Çünkü onun başarısında, çağının iletişim araçlarını ve toplumsal ruh hâlini kullanma ustalığı büyük rol oynamıştır. Yazar, Napolyon'un şöhretinin önemli bir kısmının bilinçli tasarım ve manipülasyon taşıdığını açıkça savunuyor.

Ancak bu mitin bu kadar güçlü karşılık bulması, sadece Napolyon'un kişisel yetenekleriyle açıklanamaz; çünkü o, eski düzenin çözülmeye başladığı ve yeni siyasal imkânların belirdiği bir Avrupa'da doğdu. Napolyon'un doğduğu Avrupa'nın siyasal ve toplumsal yapısı hızlı bir değişimin arifesindeydi. 1769 yılında doğduğu dünyada Avrupa hâlâ mutlak monarşiler, ayrıcalıklı soyluluk, güçlü kilise kurumları ve sınırlı özgürlükler düzeniyle yönetiliyordu. Fransa'da ifade özgürlüğü, seçilmiş parlamento ve hukuki güvence gibi modern haklar yoktu; toplumsal yapı derin eşitsizlikler, imtiyazlar ve kölelik gibi düzeneklerle ayakta duruyordu. Buna karşın Aydınlanma düşüncesi, artan okuryazarlık, kitap kültürü, romanların yaygınlaşması ve kamuoyunun güçlenmesi eski düzenin meşruiyetini yavaş yavaş aşındırıyordu.

Fransız Devrimi bu çöküşün patlama noktası oldu. Mali kriz, savaş giderleri, vergi adaletsizliği ve Halk Tabakası'nın temsil talebi 1789'da büyük kırılmayı doğurdu. Bastille'in basılması, feodal imtiyazların kaldırılması ve İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nin ilanı ile eski rejim çözülmeye başladı. Ancak devrim kısa sürede anayasal reform sürecinden çıkarak cumhuriyetin ilanına, kralın idamına, Terör Dönemi'ne ve iç savaflara uzanan çok daha radikal bir çizgide ilerledi. Yazar, devrimin hem yıkıcı hem de kurucu bir güç olduğunu vurguluyor: bir yandan büyük şiddet ve toplumsal sarsıntı üretmiş, öte yandan eşitlik, yurttaşlık ve ulusal egemenlik gibi yeni siyasî ilkeleri yerleştirmiştir.

Devrim, siyasetin niteliğini kökten değiştirdiği gibi, savaşın niteliğini de kökten değiştirdi. Eski rejim savaşları sınırlı, profesyonel ve görece kontrollü çatışmalar; devrimle birlikte kitlesel seferberlik, zorunlu askerlik, ulusal ordu ve ideolojik savaş ortaya çıktı. 1793 yılında getirilen zorunlu askerlik düzenlemesiyle, bütün Fransızlar silahlı kuvvetlerde hizmete girmeye hazır hale getirildi. Bu dönüşüm, geniş insan ve kaynak mobilizasyonunu mümkün kıldı; böylece Avrupa modern anlamda topyekûn savaşın eşiğine geldi. Napolyon'un büyük seferleri ve dramatik zaferleri de tam olarak bu yeni askerî siyasî düzenin ürünüdür.

Kitap, Napoléon'u devrimin ilkelerine bütünüyle sadık bir figür olarak değil, o devrimin açtığı yeni imkânları en iyi kullanan lider olarak resmediyor. O, hem Fransız Devrimi'nin çocuğudur hem de onun en çarpıcı sonuçlarından biridir. Devrimin yarattığı yeni otorite biçimleri, yeni savaş tarzları ve yeni halk siyaseti Napolyon'un yükselişini mümkün kılmış; o da bu tarihsel dönüşümden herkesten fazla yararlanmıştır.

Birinci Bölüm- Korsikalı, 1769 - 1796

Bu bölüm Napolyon'un ilk yıllarını ve yükselişini anlatıyor. 15 Ağustos 1769'da Korsika'da doğan Napolyon, tam da Fransa'nın Korsika'yı Cenevizlilerden alıp denetimi ele geçirdiği dönemin çocuğudur.

Babası Carlo Buonaparte, önce Korsika bağımsızlık hareketinin lideri Pasquale Paoli'ye yakın dursa da sonradan Fransız yönetimiyle uzlaştı ve ailesine Fransız soyluluğu statüsü kazandırdı. Bu karar, Napolyon'un kaderi için önemlidir; çünkü bu sayede küçük yaşta

Fransa'daki askeri okullara gönderildi. Ancak bu yeni hayat onun için kolay olmadı. Brienne'de okurken aksanı, yabancılığı ve Korsika'ya bağlılığı nedeniyle dışlandı. Yine de bu yalnızlık onu yıpratmak yerine sertleştirdi; dayanıklılık, içine kapanık bir özgüven ve kitaplara sığınma alışkanlığı kazandı.

Genç Napolyon'un ilk büyük tutkusu askerlikten çok yazarlıktı. Ergenlik ve ilk subaylık yıllarında romanlar, tiyatrolar, felsefi eserler ve Aydınlanma düşünürlerini büyük bir iştahla okuyordu. Hatta kendi metinlerini de kaleme almış; tarihsel denemeler, felsefi diyaloglar, Korsika üzerine ateşli yazılar ve bir gotik roman taslağı yazmıştı. Bu yönüyle Napolyon, sadece savaş meydanlarında değil, zihninde de büyük olma arzusunu taşıyan bir gençti. Ancak yazarlık isteği giderek söndü ve yerini başka bir hırsla bıraktı. 1785'te Paris'teki Askeri Okuldan (École Militaire) mezun olup topçu subayı oldu. Topçuluğu seçmesi de önemlidir; çünkü bu alan, aristokrat ayrıcalıklardan çok teknik beceri ve zekâ gerektiriyordu. Yine de ilk yıllarında askerlik hayatı parlak değildi. Zamanının önemli bir kısmını Korsika'da ailesinin işleriyle ve yerel siyasetle ilgilenererek geçirdi.

Fransız Devrimi, Napolyon'un hayatında gerçek kırılma noktası oldu. Başlangıçta onun ufku hâlâ Korsika'yla sınırlıydı. Paoli'ye hayranlık duyuyor, devrimin Korsika'ya yeni imkânlar açacağını düşünüyor ve adadaki siyasete aktif biçimde katılıyordu. Fakat kısa sürede hem Korsika'daki güçlü aile yapılarının içine giremediğini hem de Paoli ile yollarının ayrıldığını gördü. 1793 yılında ailesi "hain" ilan edilince Fransa ana karasına kaçmak zorunda kaldı. Evleri yağmalandı ve Napolyon'un Korsika'yla duygusal bağı büyük ölçüde koptu. Bu kopuş çok önemlidir; çünkü artık enerjisini adaya değil, bütünüyle Fransa'ya ve daha geniş bir siyasî askerî sahneye yöneltecekti.

Asıl yükselişi Toulon Kuşatması'yla oldu. Devrim karşıtlarının İngiliz donanmasını çağırdığı Toulon'da Napolyon, topçuları yeniden düzenleyerek ve şehrin savunmasındaki kritik noktayı tespit ederek olağanüstü bir başarı gösterdi. Üstelik yalnızca zeki değil, cesurdu da; bizzat saldırıya katıldı, yaralandı. Bu zafer ona henüz 24 yaşındayken tuğgenerallik kazandırdı. Ancak Devrim Fransası son derece dalgalı bir ortamdı. Robespierre yanlıları iktidardan düşünce Napolyon da bir süre gözden düştü, hatta kısa süreliğine tutuklandı.

Bu dönemde Napolyon Osmanlı ordusunda görev yapmak için başvuru yaptı; fakat yönetim bu talebi reddetti.

1795 yılında Paris'teki kralcı ayaklanmanın bastırılmasında gösterdiği sertlik ve beceri sayesinde yeniden şöhreti parladı. Şehir savaşında topçuyu etkili kullanması, hükümetin güvenini kazanmasını sağladı ve Yurt İçi Ordu Komutanlığı'na getirildi.

Bu siyasi gelişmeler olurken Josephine ile tanıştı ve 1796'da onunla evlendi. Düğünden sonra atandığı İtalya Ordusu'nun komutasını devraldı.

Napolyon'un yükselişi tek bir büyük zaferin değil, dışlanmış bir çocuğun okullarda yalnızlaşarak sertleşmesinin, kitaplara zihnini büyütmesinin, Devrim'in açtığı fırsatları sezmesinin ve doğru anda acımasızca harekete geçmesinin sonucudur. Daha ilk gençlik yıllarında bile onda hem büyük bir zekâ hem de sınır tanımayan bir hırs vardı; onu sıradan bir subay olmaktan çıkararak da tam olarak bu birleşimdi.

İkinci Bölüm - General, 1796 - 1799

İtalya Seferi Napolyon'un askeri dehasını görünür kılan ve onu bir nevi Sezarlaştıran bir askeri harekattı.

1796'da, henüz 26 yaşındayken İtalya Ordusu'nun başına geçen Napolyon, bu dönemi sonradan hayatının kırılma anı olarak görecekti. Kendisine göre Lodi Muharebesi'nden sonra artık "üstün bir adam" olduğuna gerçekten inanmaya başlamıştı. Bu yükselişin temelinde yalnızca cesaret değil, olağanüstü bir askerî zihin vardı.

Neredeyse fotoğrafik bir hafızaya sahipti; binlerce askerin yerini, mühimmat ve ikmal durumunu zihninde aynı anda canlandırabiliyor, ordusunu birbirinden uzak kollara ayırıp sonra hızla tek bir kritik noktada birleştirerek düşmanı şaşkırtıyordu. Amacı sadece rakibi geriletmek değil, ordusunu bütünüyle parçalamaktı.

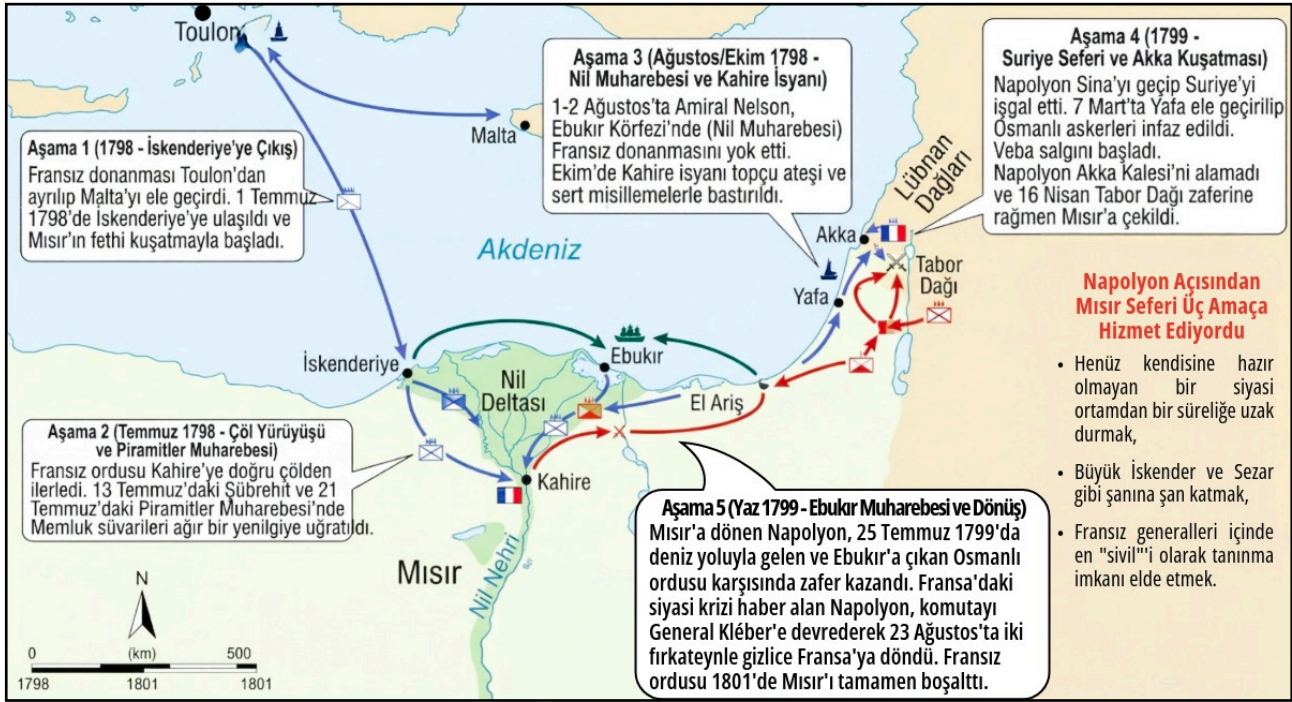
Lodi'de köprü geçişi sırasında ön hatlarda görünmesi ona büyük bir ün kazandırdı; bu savaş tek başına belirleyici olmasa da Milano yolunu açtı ve Napolyon efsanesini başlattı. Asıl büyük teyit ise 1797 başında Rivoli'de geldi. Burada Avusturya ordusunun son büyük hamlesini, kuvvetlerini hızla yeniden konuşlandırarak kırdı; Avusturyalılar çok ağır kayıplar verdi, Mantua düştü ve Viyana yolu açıldı. Sonunda Avusturya barış istemek zorunda kaldı; yapılan anlaşmalarla Fransa, İtalya'daki kazanımlarını güvence altına aldı, Belçika'yı ve Almanya'da önemli toprakları elde etti. Böylece Napolyon, sıradan bir genç general olmaktan çıkıp Avrupa'nın dikkatle izlediği bir askerî dehaya dönüştü.

Napolyon'un siyasi dehası da askeri dehası kadar önemliydi. Napolyon'un farkı, savaş alanındaki başarıyı siyasî güce çevirmeyi çok erken öğrenmesiydi. Askerleriyle yakın bir bağ kurdu; onları "silah arkadaşlarım" ve "kardeşlerim" diye çağırırdı, maaşlarını ve iaaşelerini iyileştirmeye çalıştı, zaferleri onlarla paylaştı. Kendini ulaşılmaz bir aristokrat komutan gibi değil, onların içinden biri gibi sundu. Lodi'de top doldurmaya yardım ettiği hikâyesi ve "küçük onbaşı" lakabını benimsemesi etkili oldu. Aynı anda Fransız kamuoyunu da ustaca yönetti. Kendi başarılarını anlatan gazeteler kurdu, ressamalara kahramanlık tabloları yaptırdı, özellikle Arcole ve İtalya seferi üzerinden kendisini bir kurtarıcı, hatta neredeyse yarı tanrısal bir figür gibi pazarladı. Fransız halkı da buna hazır; şiirler, oyunlar ve gazeteler Bonapart kültürünü büyüttü.

Üstelik Napolyon, Paris'teki Direktuar'ın emirlerine her zaman boyun eğmedi. İtalya'da yeni cumhuriyetler kurdu, seçim sonuçlarını beğenmeyince müdahale etti, Cisalpin Cumhuriyeti'ni kendi iradesiyle şekillendirdi ve fiilen bir hükümdar gibi davrandı. Paris'in ona yaklaşımı bile değişmişti; emir vermekten çok ricada bulunuyorlardı. Böylece Napolyon, Fransa'da cumhuriyetin kurtarıcısı gibi görünürken İtalya'da devletlerin kaderini tayin eden bağımsız bir güç odağına dönüşmüştü.

1798'de Napolyon rotasını Mısır'a çevirdi. Bu girişimin birkaç amacı vardı: İngiltere'nin Hindistan yolunu tehdit etmek, Fransa'dan bir süre uzaklaşıp siyasî gerilimden kaçınmak ve Büyük İskender ile Sezar gibi Doğu'da bir imparatorluk kurma hayalini denemek. Seferin dikkat çekici yönlerinden biri, yalnızca askerî değil kültürel ve bilimsel bir proje olarak da sunulmasıydı. Napolyon yanında yaklaşık 160 bilim insanı, sanatçı ve mühendisi götürdü;

bunlar Mısır'ın doğasını, tarihini ve anıtlarını inceleyerek Avrupa'ya büyük bilgi aktarımında bulundu. Bu süreçte Rosetta Taşı'nın bulunması, Mısır uygarlığının çözülmesinde tarihî bir dönüm noktası oldu.

Askerî açıdan ise başlangıç parlaktı. İskenderiye alındı, zorlu çöl yürüyüşünden sonra Piramitler Savaşı kazanıldı ve Kahire'ye girildi. Ancak bu başarı kalıcı üstünlüğe dönüşmedi. Amiral Nelson, Ebukır Körfezi'nde Fransız donanmasını yok edince Napolyon'un ordusu Mısır'da mahsur kaldı. Kahire'de isyan çıktı ve sert biçimde bastırıldı. Ardından Suriye seferi başladı; Yafa alındı ama Akka kuşatması başarısız oldu, veba yayıldı, İngiliz desteği Osmanlı savunmasını güçlendirdi. Böylece Napolyon'un Doğu'da yeni bir imparatorluk kurma rüyası ağır darbe aldı. Sonunda ordusunu Mısır'da bırakarak Fransa'ya dönmeye karar verdi; bu, bir bakıma hayalin çöktüğünü kabul etmektir.

Napolyon 1799'da Fransa'ya döndüğünde ülke siyasî kriz içindeydi. Direktuar yönetimi darbeler, sağ sol gerilimi, iç karışıklıklar ve savaş baskısı altında yıpranmıştı. Üstelik Avrupa'daki askerî durum da kötüleşmiş, Napolyon'un İtalya'daki kazanımlarının çoğu kaybedilmişti. Tam bu ortamda Emmanuel Sieyès, düzeni yeniden kurmak için "bir kılıç", yani güçlü bir general arıyordu. Mısır'daki gerçek tablo Fransa'da tam bilinmediği için Napolyon bir kahraman olarak görüldü. Sieyès, Talleyrand ve Napolyon'un kardeşi Lucien'in desteğiyle bir darbe planı yapıldı. Parlamento Saint-Cloud'a taşındı; amaç, mevcut rejimi tasfiye edip yerine üç konsüllü yeni bir yönetim kurmaktır.

Süreç aslında pürüzsüz işlemedi. Mecliste sert dirençle karşılaşıldı; Napolyon milletvekilleri önünde beklenmedik biçimde bocaladı. Fakat Lucien'in müdahalesi ve askerlerin meclisi dağıtmasıyla denge değişti. Kalan müttefikler Direktuar'ı fiilen ortadan kaldırdı ve üç konsül atandı: Napolyon, Sieyès ve Roger Ducos. Ardından yeni anayasa hazırlandı. Kâğıt üzerinde bu, sadece bir yönetim değişikliği gibi görünebilirdi; ama gerçekte en önemli sonuç, Napolyon'un **Birinci Konsül** olarak Fransa'nın açık ara en güçlü figürü haline gelmesiydi.

Böylece Devrim'in çalkantılı dönemi fiilen kapanırken, Napolyon'un kişisel iktidarı ve mutlak hâkimiyetinin yolu açıldı.

Üçüncü Bölüm - Birinci Konsül, 1799 - 1804

Fransızlar, bugün Napolyon Bonaparte'ye hayranlıkla baktıkları tek konu olarak çoğu zaman 1799-1804 arasında Konsüllük dönemi diye anılan yıllarda ülke içinde elde ettiği başarıları görür. Bu başarılarla Napolyon, askerî komutandan devlet kurucuya dönüştü.

Konsüllük dönemi otoriterdi, ama aynı zamanda modern Fransız devletinin kalıcı kurumlarının kurulduğu çok yoğun bir yeniden yapılanma evresiydi. Napolyon, devrimin yarattığı kaos, ekonomik çöküş, iç şiddet ve dış savaşlardan yorgun düşmüş bir ülkeye düzen, güvenlik ve istikrar vaat ederek yükseldi. Özellikle mülk sahibi sınıflar için artık en önemli şey özgürlükten çok emniyet ve toplumsal düzendi; Napolyon da tam bu ihtiyaca cevap verdi.

Napolyon bu dönemde özgürlükten çok düzeni, yetenekli insanların yükselmesini, mülkiyetin korunmasını ve toplumsal istikrarı önemsendi. Onun gözünde Devrim'in değerli yanı, soylu ayrıcalıklarının kırılması ve yurttaşlık eşitliğini yerleştirmesiydi; buna karşılık sınırsız siyasal özgürlük, ülkeyi tehlikeli savrulmalara götüren bir unsur olarak görülüyordu. Bu yüzden kurduğu rejim temsili görünse de gerçek güç yürütmede, yani kendi elinde toplandı. Yeni anayasa, parlamento yarattı; ama bu kurumları etkisizleştirdi; seçim sistemi muhalifleri dışarıda bıraktı; plebisitler ise halk desteği görüntüsü vermek için kullanıldı. 1802'de yapılan yeni anayasa değişikliğiyle Napolyon'un yetkileri daha da genişletildi ve o, ömür boyu birinci konsül ilan edildi. Bu adım, cumhuriyet görünümünü koruyan rejimin gerçekte kişisel iktidara doğru hızla kaydığını açıkça gösterdi.

Bu dönemin önemli bir ayağı dış politikadır. Napolyon önce Fransa'yı dış düşmanlara karşı güvence altına almak zorunda kaldı. Marengo zaferi ve ardından Avusturya ile barış, sonra da Amiens Antlaşması, ona içeride büyük prestij sağladı. Napolyon, bu başarılarını yalnızca askerî değil, aynı zamanda propaganda zaferine dönüştürmeyi de bildi. Özellikle Jacques-Louis David'in Alp geçişi tablosu, Napolyon'u gerçek hayattaki yorgun komutandan çok destansı bir fatih gibi göstererek onun mitini büyüttü. Böylece askerî başarı, siyasal meşruiyetin temel dayanağı hâline geldi.

İçeride ise Napolyon muhalefeti sert biçimde bastırdı. Fouché'nin kurduğu polis ağı, sansür sistemi ve gözetim mekanizması rejimin otoriter yüzünü oluşturdu. Bu baskı ortamını güçlendiren olaylardan biri de Napolyon'a yönelik suikast girişimiydi. 24 Aralık 1800'de kralcılar, onun arabasının geçtiği sırada büyük bir bomba patlattı; Napolyon kurtuldu, fakat çok sayıda insan öldü ve yaralandı. Bu saldırı, rejime muhalefeti daha sert bastırmak için önemli bir bahane sağladı. Rejim baskıcıydı ama sürekli kitlesel terör üretmiyordu.

Asıl kalıcı etkiyi yaratan şey, idari ve hukuki reformlardı: valilik sistemi, merkezî bürokrasi, seçkin okullar, Danıştay ve en önemlisi Napolyon Yasaları. Bu yasalar soylu ayrıcalıklarını kaldırıp hukuk önünde eşitliği teyit etti. Eğitim, vergi, bankacılık ve para düzeni alanlarında da istikrar sağlandı. Kiliseyi devlete bağladı; böylece toplumsal barış hedeflendi.

Bu bölümün sonunda Napolyon'un Konsüllükten imparatorluğa geçişi işleniyor. Yazar, bu geçişin yalnızca kişisel ihtirasın sonucu olmadığını, aynı zamanda Avrupa'nın hâlâ monarşik dünyasında meşru bir hükümdar gibi kabul edilme arzusuyla da ilgili olduğunu anlatıyor.

Yine de taç giyme töreni ve yeni asalet düzeni, Devrim'in eşitlik iddiasının sınırlarını açığa çıkardı. Sonuçta bu dönem, hem modern devlet inşasının hem de Napolyon'un kişisel iktidarının sağlamaştığı, başarı ile otoriterliğin iç içe geçtiği bir evredir.

Dördüncü Bölüm - İmparator, 1804 - 1812

Kitabın dördüncü bölümü, Napolyon Bonaparte'in imparator olarak gücünün zirvesine ulaştığı yılları anlatırken, aynı zamanda bu parlak yükselişin içinde yavaş yavaş büyüyen çözüme işaretlerini de gösteriyor.

1804 ile 1812 arası, dışarıdan bakıldığında sürekli zaferlerin, fethedilen başkentlerin ve genişleyen sınırların dönemidir. Ancak Napolyon her ne kadar daha büyük topraklara ve daha görkemli bir iktidara ulaşırsa da, olaylar üzerindeki gerçek kontrolünü giderek kaybetmeye başlar. İmparatorluk dışarıdan devasa ve sağlam görünür; ama aslında kapasitesinin ötesine genişlemiş, içten içe çatırdamaya başlamış bir yapıya dönüşmüştür.

Bu kırılmanın en önemli nedeni, Büyük Britanya ile olan mücadeledir. Napolyon karada rakipsizdi, fakat denizde aynı üstünlüğü kuramadı. Fransa gemiler yapabiliyordu, ama Britanya'nın yüzyıllar boyunca geliştirdiği denizcilik tecrübesini kısa sürede taklit etmesi mümkün değildi. Napolyon'un İngiltere'yi işgal etme planı bu yüzden başarısız oldu. Manş kıyısında iki yüz binden fazla askerden oluşan güçlü bir ordu topladı; fakat deniz hâkimiyetini sağlayamadı. 1805'te Trafalgar Savaşı'nda Nelson komutasındaki İngiliz donanması, Fransız İspanyol filosunu ağır yenilgiye uğrattı. Böylece Napolyon'un Britanya'yı denizden yenme ve denizlerde meydan okuma umudu sona erdi.

Napolyon denizdeki başarısızlığa rağmen karada büyük bir üstünlük kurdu. 1805 sonbaharında Grande Armée'yi Almanya'ya yöneltti, Ulm'de Avusturya ordusunu kuşatıp teslim aldı ve ardından Viyana'ya girdi. Bu zaferlerin zirvesi, 2 Aralık 1805'teki Austerlitz Savaşı oldu. Napolyon burada Rus ve Avusturya ordularını ustaca bir planla bozguna uğrattı. Bu zafer yalnızca bir savaş başarısı değildi; Avrupa'nın siyasal yapısını değiştiren bir dönüm noktasıydı. Kutsal Roma İmparatorluğu çözüldü, onun yerine Napolyon'un etkisi altındaki Ren Konfederasyonu kuruldu. Kuzey İtalya'da kendi krallığını oluşturdu ve Almanya ile İtalya'daki birçok devleti yeniden düzenledi. Prusya ise 1806'da, Jena ve Auerstadt savaşlarında elde edilen zaferlerle neredeyse tamamen ezildi; Fransız ordusu Berlin'e girdi. Böylece Napolyon birkaç yıl içinde kıta Avrupa'sında benzersiz bir üstünlük kurdu.

Fethedilen veya bağlı hale getirilen topraklara kardeşlerini ve akrabalarını kral ya da yönetici olarak ataması, bu siyasi düzenlemenin aynı zamanda bir "aile imparatorluğu" karakteri taşıdığını gösterdi. Napoli, Hollanda, Vestfalya ve İspanya gibi yerlerde Bonapart ailesi doğrudan iktidara yerleştirildi. Bu durum, devrimci eşitlik diline rağmen rejimin giderek hanedan mantığına yaklaştığını açıkça ortaya koydu.

Britanya'yı askeri olarak yenemeyen Napolyon, bu kez ekonomik savaş yoluna gitti. "Kıta Sistemi" ya da "Kıta Ablukası" adını verdiği politika, Avrupa limanlarını İngiliz mallarına kapatarak Britanya ekonomisini boğmayı amaçlıyordu.

Kuramsal olarak zekice görünen bu plan, pratikte Napolyon'u çok daha büyük sorunlara sürükledi. Çünkü Avrupa'nın on binlerce kilometrelik kıyısını kontrol etmek ve kaçak ticareti önlemek, kıtanın her limanına, her kıyısına ve her sınırına hâkim olmayı gerektiriyordu. Bu zorunluluk, Napolyon'u sürekli yeni bölgeler ilhak etmeye ve imparatorluğu yönetebileceğinden daha hızlı biçimde büyütmeğe itti. Yazarın çizdiği tabloya göre bu genişleme, güçten çok zayıflığın işaretiydi: İmparatorluk, temeli tam atılmadan aceleyle yükseltilmiş dev bir bina gibi şişiyordu.

Bu aşırı genişlemenin en yıkıcı sonucu İspanya ve Portekiz'de ortaya çıktı. Portekiz'in İngiliz ticaretiyle bağı koparmaması üzerine Fransız ordusu bu ülkeyi işgal etti; ardından Napolyon, İspanya'daki Bourbon hanedanını devirip kardeşi Joseph'i tahta çıkarmaya kalktı. Ancak bu girişim beklenmedik ölçüde büyük bir halk direnişine yol açtı.

Madrid'den başlayarak birçok şehir ayaklandı; düzenli İspanyol ordusu Fransızlara Baylen'de ağır bir darbe vurdu; İngiliz kuvvetleri de Portekiz üzerinden müdahale etti. Daha önemlisi, kırsal bölgelerde "gerilla" adı verilen yeni bir savaş biçimi doğdu. Küçük, hareketli yerel birlikler Fransız ordusunun ikmal hatlarına, küçük birliklerine ve izole karakollarına saldırıyor, sonra hızla dağılıyordu. Yazar, "gerilla" kelimesinin modern anlamıyla ilk kez bu savaşta şekillendiğini vurguluyor.

Fransızlar büyük şehirleri ele geçirebildiler, ama kırsalı tam denetleyemediler. İspanya savaşı, 1808 ile 1812 arasında yüzbinlerce Fransız askerini bölgeye bağladı; kaynakları tüketti, morali sarstı ve Napolyon'un gücünü emen kalıcı bir yara haline geldi. Bu yüzden savaş, haklı olarak "İspanyol ülseri" diye anıldı.

Bu sırada Napolyon'un rejimi içeride de dönüşüyordu. Savaşların ve imparatorluk siyasetinin baskısı altında yönetim, Fransız Devrimi'nin ilkelerinden giderek daha fazla uzaklaştı. Hanedan kaygısı bunun en açık örneğiydi. Joséphine'den erkek varis sahibi olamayan Napolyon, onunla boşandı ve 1810'da Avusturya İmparatoru'nun kızı Marie-Louise ile evlendi. Bu evlilik, yalnızca bir aile kararı değil, Eski Rejim'in hanedan dünyasıyla açık bir uzlaşmaydı. Ardından bir oğul doğdu ve tahtın geleceği güvence altına alınmış gibi göründü.

Aynı dönemde Napolyon Paris'i de imparatorluğun görkemli merkezi haline getirmeye çalıştı. Louvre'ü büyüttü, Avrupa'dan yağmalanan eserleri burada sergiledi, Arc de Triomphe gibi zafer anıtları yaptırdı ve sanatçıları kendi ihtişamını ölümsüzleştirmek için seferber etti. Bu kültürel propaganda, onun yalnızca bir komutan değil, yeni bir dünya düzeninin kurucusu gibi görünme arzusunu yansıtır. Ancak bütün bu görkemin ardında savaşın giderek daha büyük ordular, daha geniş cepheler ve daha yüksek insan kayıpları doğurduğu da açıktı. Wagram gibi savaşlar artık yüzbinlerce askerin çarpıştığı, on binlerce insanın öldüğü devasa boğazlaşmalara dönüşmüştü. Napolyon da yaşılanıyor, yavaşlıyor ve fiziksel olarak yıpranıyordu.

1812 yılına gelindiğinde Napolyon'un imparatorluğu çok geniş, ama aynı ölçüde kırılğan bir yapıya dönüşmüştü. Britanya hâlâ teslim olmamıştı; İspanya sürekli kan kaybettiriyordu; kıta

sistemi delinip duruyordu; fethedilen bölgelerde huzursuzluk sürüyordu. Buna rağmen savaş, hâlâ onun iktidarının kalbiydi. Bu yüzden Napolyon, şimdiye kadarki en büyük ve en riskli girişimine yöneldi: Rusya Seferi.

Beşinci Bölüm - Çöküş, 1812 – 1815

Napolyon'un iktidarının son dönemi, askeri dehasının sınırlarına ulaştığı, siyasi dengelerin aleyhine döndüğü ve Avrupa'nın birleşik direnişiyle karşılaştığı dramatik bir çöküş sürecidir. 1812'de başlayan Rusya Seferi bu sürecin kırılma noktası olmuş, ardından gelen koalisyon savaşları, Fransa'nın işgali ve Waterloo yenilgisi Napolyon'un kariyerini kesin biçimde sona erdirmiştir.

1812 yazında Napolyon, Avrupa tarihinin en büyük ordularından biriyle Rusya'ya girdi. Yaklaşık 655.000 askerden oluşan Grande Armée, farklı milletlerden birlikleri barındıran devasa bir güçtü. Napolyon'un stratejisi hızlı ilerlemek, Rus ordusunu büyük bir meydan savaşında yok etmek ve Rusya'yı barışa zorlamaktı. Ancak Rus komutanlar bu planı boşa çıkardı. Sürekli geri çekilerek Fransız ordusunu ülkenin içlerine çektiler. Geri çekilirken depoları, köyleri ve erzakları yok ettiler. Bu yakıp yıkmaya taktiği, Fransız ordusunun ikmal sistemini çöktürdü.

Napolyon ilerledikçe ordusu açlık, hastalık ve yorgunluk nedeniyle zayıfladı. Buna rağmen Eylül 1812'de Borodino'da büyük bir muharebe gerçekleşti. Savaş son derece kanlı geçti ancak Napolyon Rus ordusunu yok edemedi. Ruslar düzenli biçimde geri çekilmeyi sürdürdü. Napolyon birkaç gün sonra Moskova'ya girdiğinde beklediği teslimiyet gerçekleşmedi. Şehir büyük ölçüde boşaltılmıştı. Kısa süre sonra Moskova'da yangınlar başladı ve şehir büyük ölçüde yandı. Fransız ordusu barınaksız ve erzak yetersizliği içinde kaldı.

Napolyon geri çekilmek zorunda kaldığında felaket başladı. Kış erken bastırdı. Dondurucu soğuk, açlık, hastalık ve sürekli Rus saldırıları geri çekilmeyi bir yıkıma dönüştürdü. Köprülerin yıkılması, yolların buz tutması ve ordunun çözülmesi kayıpları artırdı. Başlangıçta 655.000 civarında olan ordudan yaklaşık 85.000 asker geri dönebildi. Bu yenilgi Napolyon'un askeri gücünü ve psikolojik üstünlüğünü yok etti.

Rusya Seferi Napolyon'un yenilmezlik mitini ortadan kaldırdı. Avrupa devletleri onun zayıfladığını gördü. Prusya önce ayaklandı, ardından Avusturya ve İsveç Rusya ile birleşti. Böylece Altıncı Koalisyon kuruldu. Napolyon hızla yeni bir ordu kurdu ve Almanya'da birkaç taktik başarı elde etti. Ancak artık karşısında sayıca üstün ve daha temkinli hareket eden birleşik bir güç vardı.

Ekim 1813'te Leipzig'de gerçekleşen ve beş yüz bin askerin katıldığı devasa savaş, Napolyon'un kaderini belirledi. Milletler Muharebesi olarak anılan bu muharebede yüz binlerce asker karşı karşıya geldi. Napolyon başlangıçta direnç gösterdi ancak müttefiklerin sayısal üstünlüğü ve bazı müttefik birliklerin taraf değiştirmesi sonucu geri çekilmek zorunda kaldı. Leipzig yenilgisi, Napolyon'un Almanya üzerindeki kontrolünü sona erdirdi. Aynı dönemde İspanya'da Fransız egemenliği çöktü. Napolyon artık savunmaya çekilmişti.

1814 başında müttefik ordular Fransa sınırlarını geçti. Napolyon küçük ama etkili manevralarla birkaç başarı kazandıysa da sayı üstünlüğü karşısında direnemedi. Mart 1814'te Paris işgal edildi. Bu gelişme Napolyon'un siyasi gücünü yok etti.

Napolyon generallerinin desteğini kaybetti. Senato da onu görevden aldı. Sonunda Napolyon kayıtsız şartsız tahttan çekilmeyi kabul etti. Elba adasına sürgüne gönderildi. Fransa'da Bourbon hanedanı yeniden tahta çıkarıldı ve XVIII. Louis kral oldu. Ancak Napolyon'un hikayesi henüz bitmemişti.

Napolyon Elba'da sürgündeyken Fransa'daki siyasi gelişmeleri yakından izledi. Bourbon yönetiminin popüler olmaması ve ordudaki huzursuzluk ona fırsat verdi. 1815'te Elba'dan kaçarak Fransa'ya döndü. Üzerine gönderilen birlikler ona katıldı. Paris'e neredeyse direniş görmeden ulaştı ve yeniden iktidarı ele geçirdi. Bu dönem **Yüz Gün** olarak bilinir.

Avrupa devletleri hemen yeni bir koalisyon kurdu. Napolyon hızlı davranarak Belçika'ya yöneldi. Amacı Wellington ve Blücher komutasındaki orduları birleşmeden yenmekti. Başlangıçta bazı başarılar elde etti ancak 18 Haziran 1815'te Waterloo'da kesin yenilgiye uğradı. Savaşın kritik anlarında Prusya ordusunun yetişmesi Napolyon'un planını bozdu. Fransız ordusu çöktü ve geri çekildi.

Waterloo yenilgisi Napolyon'un sonunu getirdi. Paris'e döndüğünde destek bulamadı ve ikinci kez tahttan çekildi. İngilizlere teslim oldu. Bu kez St. Helena adasına gönderildi. Atlantik Okyanusu'nun ortasındaki bu uzak adada sürgün hayatı yaşayan Napolyon, 1821'de hayatını kaybetti.

Epilog, 1815'ten Günümüze

St. Helena adasında Napolyon, anılarını dikte ederek gelecek kuşakların gözündeki yerini biçimlendirmeye uğraştı. İngiliz gözetimi altında geçen bu yıllar küçük düşürülmeler, yalnızlık

ve bozulan sağlıkla geçti. 1820'de ağır hastalandı ve 5 Mayıs 1821'de, bŸyŸk olasılıkla babasını da ŸldŸren mide kanseri nedeniyle elli bir yaşımda ŸldŸ.

ŸlŸmŸnden sonra Napolyon'un mirası dŸnya çapında yaşımaya devam etti. "Bonapartizm" yalnızca Fransa'da değil, Ÿzellikle Latin Amerika'da da etkili oldu. SimŸn Bolıvar gibi liderler, halkı kurtaran gŸlŸ komutan figŸrŸnde Napolyon'dan ilham aldılar. Bunun yanında Napolyon'un idari reformları ve Medeni Kanun'u, kendisinden sonra da Almanya, İtalya ve Latin Amerika'nın eşıitli bŸlgelerinde benimsendi ve uygulama alanı buldu. Napolyon sonrası Viyana dŸzeniyle kurulan "Avrupa Uyumu" ise kıtada uzun sŸreli bir barış sağladı; fakat bu dŸzen aynı zamanda devrimci ve demokratik hareketleri bastıran gŸlŸ bir muhafazakâr restorasyon sistemi yarattı.

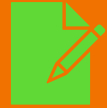
Napolyon'un askeri etkisi de son derece bŸyŸktŸ. Seferleri, Clausewitz gibi teorisyenler tarafından modern ya da "mutlak savaş" dŸřŸncesinin temel Ÿrnekleri arasında değerlendirildi. Onun savaş tarzı, on dokuzuncu yŸzyıl sonu ve yirminci yŸzyıl başı askeri doktrinlerini derinden etkiledi; hatta Birinci DŸnya Savaşı'na giden saldırı merkezli anlayış Ÿzerinde bile iz bıraktı.

KŸltŸrel alanda ise Napolyon, Romantik ağın en bŸyŸk kahraman figŸrlerinden birine dŸnŸřtŸ. Victor Hugo gibi yazarlar onun yŸkseliř ve dŸřŸřnŸ hem trajik hem de gŸrkemli bir insanlık sahnesi olarak işlediler. 1840'ta naaşının Paris'e geri getirilmesi Fransa'da bŸyŸk bir duygu patlaması yarattı.

Modern tarihçilik ise Napolyon'a daha eleştirel yaklaşır. Yeğeni Louis-Napolyon'un daha sonra III. Napolyon olarak iktidara yŸkselmesi, Bonapartizmin on dokuzuncu yŸzyıl ortalarına kadar canlı kaldığını gŸsterdi. Buna karşılık gŸnŸmŸzde Napolyon; emperyalizm, otoriter bir polis devleti kurmak, milyonlarca insanın ŸlŸmŸne yol açan savaşları sŸrdŸrmek ve 1802'de kŸleliđi yeniden tesis etmekle sert biçimde eleştirilir. Yine de tarihçiler için o, yalnızca bir fatih ya da yalnızca bir suçlu değildir.

David Bell'in de vurguladığı gibi, Napolyon insan kudretinin nefes kesici ama ŸrkŸtŸcŸ sınırlarını temsil eden dev bir tarihsel figŸr olarak varlığını sŸrdŸrmektedir.

Napolyon - Temel ıkarımlar

1. Napolyon, Fransız Devrimi'nin hem ŸrŸnŸ hem de simgesidir.

Fransız Devrimi, yeni politik otorite biçimleri ve yeni savaş tarzları ortaya çıkararak Napolyon'un çarpıcı kariyerine zemin hazırlamıştır. Napolyon Fransız Devrimi'nin getirdiği değişiklikleri çabuk kavramış, devrimin ettiklerini keskin zekası ve siyasi kurnazlıkla bimesini bilmıştir.

Bunun yanında devrimin getirdiği ŸzgŸrlŸk ortamı sayesinde bŸtŸn iletişim araçlarını ustaca kullanarak ŸzgŸn (efsanevi) bir imaj yaratmayı başarmıştır. Napolyon "Ben Fransız Devrimi'yim ve o devrimi destekleyeceğim" diyerek bunu açıkça ifade etmiştir.

2. Napolyon, "topyekün savaş" (total war) veya Carl von Clausewitz'in ifadesiyle "mutlak savaş"ın modern tarihteki öncüsü ve en önemli uygulayıcısıdır.

Onun döneminde savaşlar sadece ordular arası bir çatışma olmaktan çıkıp halkların ve ulusal kaynakların tümüyle seferber edildiği bir sürece dönüşmüştür. Napolyon'un bu alandaki öncülüğünü destekleyen temel unsurlar şunlardır:

- **Kitleselel Seferberlik:** Napolyon, zorunlu askerlik sistemiyle daha önce hayal bile edilemeyecek büyüklükte ordular kurmuştur.
- **Devamlı Büyüyen Ordular:** Napolyon döneminde savaşların kapsamı üstel bir şekilde büyümüştür. Örneğin, 1800 yılındaki Marengo Savaşı'na 60.000 asker katılmışken, 1805'te Austerlitz'de 165.000, 1809'daki Wagram Savaşı'nda ise 300.000 asker yer almıştır. 1812 Rusya seferinde ise Napolyon 655.000 kişilik devasa bir gücü harekete geçirmiştir.
- **Düşmanı Tamamen Yok Etme Hedefi:** Napolyon stratejisini düşmanı manevrayla şaşırtmak değil, onu tamamen ezmek ve yok etmek üzerine kurmuştur. Bu yaklaşım, Clausewitz tarafından "mutlak savaş" modeli olarak tanımlanmıştır.
- **Kaynakların Topyekün Kullanımı:** Napolyon, İngiltere'ye karşı uyguladığı Kıta Sistemi (ekonomik abluka) ile savaşı sadece cepheye değil, ticarete ve sivil ekonomiye de taşımıştır.
- **Sivil Direniş ve Gerilla Savaşları:** İspanya ve İtalya'da işgal edilen bölgelerde halk topyekün direniş göstermiştir. Modern "gerilla" kavramının doğuşuna yol açan ve sivil-asker ayrımının ortadan kalktığı asimetrik çatışmalar, topyekün savaşın bir diğer yüzünü ortaya çıkarmıştır.
- **İnsan Zayıflığının Göz Ardı Edilmesi:** Napolyon'un, Metternich'e söylediği rivayet edilen "Benim gibi bir adam, bir milyon insanın hayatını kaybetmesini hiç mi hiç iplemez" sözü, zafer uğruna feda edilebilecek insani kaynağın sınırsızlığına dair karanlık bir bakış açısını yansıtır.

3. Napolyon, Fransız Devrimi'nin eşitlikçi ilkelerini merkeziyetçi ve mutlakiyetçi bir yönetim anlayışıyla birleştiren, hem otoriter/baskıcı hem de reformcu bir liderdir.

Napolyon, düzen ve istikrar için iktidarı merkezileştirip özgürlükleri sınırlamış, darbe sonrası kendini konsül ve ardından imparator ilan etmiştir. Muhalefeti gözetim, sansür ve propaganda ile bastırılmış; yeni bir asalet ve hanedan düzeni kurmuştur. Buna rağmen hukuk önünde eşitlik, mülkiyet hakkı ve laik devlet anlayışını kurumsallaştıran reformlar yapmıştır. Merit esaslı ödül sistemi, modern eğitim yapısı ve merkezi idareyi güçlendiren valilik sistemi geliştirmiştir. Kilise ile uzlaşmış ama onu devlet denetimi altında tutmuştur.

4. Deniz gücünde İngilizlerin üstünlüğü Napolyon'un imparatorluk kurma hayallerini sınırlamış, ekonomik savaş (Kıta Sistemi) ise İngiltere'yi yenmekte yetersiz kalmıştır.

Napolyon ve İngiltere arasındaki rekabetin özü, "Balina ile Fil" arasındaki jeopolitik güç mücadelesidir. Britanya denizlere mutlak hâkimken, Fransa karada üstündü. Fransa, Britanya donanmasıyla baş edemedi; özellikle **Trafalgar** yenilgisiyle deniz kontrolü tamamen kaybedildi.

Bu stratejik çıkmaz, savaşı ekonomik boyuta taşıdı. Napolyon, Britanya'yı çökertmek için Avrupa limanlarını İngiliz ticaretine kapatan **Kıta Sistem**'ini kurdu. Ancak bu ablukayı uygulama zorunluluğu, Napolyon'u tüm kıyı şeridini kontrol etmek için sürekli yeni fetihlere ve Rusya seferi gibi felaketlere sürükleyerek sonunu hazırladı.

5. Rusya Seferi, Napolyon'un askeri gücünün ve imparatorluğun gerileme sürecini başlatmıştır. Bu sefer sadece askeri değil, psikolojik olarak da Napolyon'un yenilmezlik efsanesini sona erdirmiştir.

Napolyon, 1812 yılında 655.000 kişilik devasa ordusuyla Rus topraklarına girerek tarihin gördüğü en büyük askeri hareketi başlatmıştır. Ancak Rus ordusunun geri çekilme stratejisi, Moskova yangını ve dondurucu kış şartları, bu seferi bir felakete dönüştürmüştür. Ordusunun büyük kısmını kaybeden Napolyon, Avrupa üzerindeki **"yenilmezlik"** efsanesini tamamen yitirmiştir. Bu yıkım, imparatorluğun çöküşünü başlatan nihai psikolojik kırılma noktası olmuştur.

6. Napolyon'un imparatorluğu çökerken Avrupa yeniden yapılanmıştır.

Napolyon'un gücünün kırılmasıyla 1814-1815 yıllarında Avrupa'da Viyana Kongresi ile uzun süreli ve sıkı denetim altında bir barış ve güçlerin istikrarı sistemi (Avrupa Uyumu) kurulmuştur. Ancak bu demokratik, devrimci ve ulusal hareketlerin bastırılmasıyla sonuçlanmıştır.

7. Napolyon modern Fransa ve Avrupa'da kalıcı etkiler bırakmıştır.

Napolyon'un modern Fransa ve Avrupa üzerindeki etkisi, esas olarak devrimin ideallerini kurumsallaştıracak şekilde modern devletin rasyonel ve idari temellerini atmasıyla kalıcı hale gelmiştir. Napolyon Yasaları, bürokratik ve idari düzenlemeler, eğitim sistemi, sosyal alanlardaki reformlar kendisinden sonra gelen monarşiler tarafından sahiplenilmiş, modern devletlerin ayrılmaz parçaları haline gelmişlerdir.

Bugün Paris'in geniş bulvarlarından modern hukuk fakültelerindeki kürsülere kadar Napolyon'un bıraktığı bu idari temeller hala ayaktadır.

8. Napolyon'un mirası, günümüzde hem bir kurumsal bir mimar hem de bir emperyalist figür olarak yoğun tartışmaların odağında yer almaktadır. Modern tarih yazımı, onun askeri dehasının ötesine geçerek yönetimine dair daha eleştirel bir perspektif geliştirmektedir.

Günümüzde Napolyon'a bakış açısı, Fransız Devrimi'nin aksine kutuplaşmış durumdadır. Fransızlar 1989'da Devrim'in ikinci yüzyılına büyük törenlerle kutlarken, Napolyon dönemi olaylarını büyük ölçüde sessizlik içinde geçiştirmişlerdir. Tarihçi Pieter Geyl'in belirttiği gibi, o hala hem lehinde hem de aleyhinde güçlü argümanlar üretilen, insan potansiyelinin sınırlarını zorlayan ancak büyük yıkımlara yol açan bir **"Dev Figür"** olarak kalmaya devam etmektedir.